

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN
UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva 22./II. Del.
zbornica. — Pošt. predal:
375. — Tel. št. 35-29. —
Pošt. ček. rač. št. 17.548.
— NAROČNINA: Za
nečlane 3 din mesečno.
LIST IZHAJA
V SAK PETEK

LETO IV.

LJUBLJANA, PETEK 12. JANUARJA 1940.

ŠTEV. 2.

Strokovne organizacije in delovno pravo

Stanovsko strokovne delavske organizacije so pri urejevanju gospodarskih prilik in zdravega razvoja v državi jako važen faktor. Ta resnica, je bila pri nas potrjena že od najvišjih avtoritet, ki jim je zaupano vodstvo in usoda skupnega življenja in napredka naše države Jugoslavije.

Praktično vsakodnevno življenje nam nudi dovolj dokazov, da povsod tam, kjer je delavsko stanovska zavest na pravi stopnji, je odnos med delavci in delodajalci povsem drugačen nego tam, kjer take zavesti ni. Izvaja se obstoječa zakonodaja, urejeno je kolektivno razmerje, vsi medsebojni spori se rešujejo vzajemno in obe strani stremita po čim tesnejšem sodelovanju in napredku gospodarstva. Že se je tudi zgodilo, da je delodajalec, vsled starokopitnega mišljenja, da organizacije stremijo samo po uničenju svojega stanovskega »nasprotnika« uničil samega sebe oziroma svoje podjetje. »Sila kola lomi« je zelo star pregovor, ki je v povojnem načinu gospodarstva, ali odkar se v naši mladi državi razvija industrija, prišel do izraza v ustanovitvah delavskih organizacij v podjetjih. Kakor drugi ustanovi, ki jim je po okoliščinah olajšano življenje, tako ima delavski stan mnogo večjo moralno pravico po samoobrambi, in ta je njegova stanovska organizacija.

Čeprav je naša država agrarna, vendar vsled razvoja industrije in vedno večje proletarizacije množic, postaja iz dneva v dan vedno bolj aktualna za zdrav razvoj našega državnega življenja pisana pravica delavstva in namoščenstva — socialno zaščitno zakonodavstvo, kakor to običajno v običevanju nazivamo.

Res je, da obstoji precej ustanov, katerih briga je predvsem, da zasledujejo to smer življenja. Res pa je tudi, da bi bile vse te ustanove živi mrtvec, če bi ne bilo strokovnih organizacij. Še svojemu obstoju se imajo predvsem njim zahvaliti. Strokovne organizacije so tiste, ki po svojih predstavnikih stavlja predloge iz praktičnega življenja, kako naj se urejuje in deli zapisana pravica, da bo mogoče zdrav razvoj gospodarskega in tudi političnega življenja. Delavske strokovne organizacije so tiste, ki dajejo drugim socialnim ustanovam gradivo za njihovo delovanje.

Žal, da je pri nas politično življenje bilo mnogokrat urejeno tako, da te organizacije niso imele dovolj moči in avtoritete svoja mnenja realizirati. To se je že maščevalo in če se temu ne bo v doglednem času hotelo najti odpo- moči, bodo posledice vedno večje.

Današnja soc. zakonodajna struktura ni povsem prilagodena našim razmeram in našemu nacionalnemu stremljenju. Mnogo je kopiranega, kar za naše razmere ne odgovarja in bo treba spremeniti. Strokovne organizacije so v tem pogledu iznesle že nebroj predlogov in jih predložile na merodajna mesta. Treba o tem resno voditi računa. Ugotavljamo sicer, da se je zadnja leta pri nas na polju soc. zaščitnega zakonodavstva mnogo storilo, vendar se niso delavske strokovne organizacije kot regulator upravičenih težav delavstva še v dovoljni meri upoštevale.

Predvsem je treba z vsemi sredstvi omogočiti svobodo organiziranja, kakor to veli zakon. Vsa nezadovoljstva delavstva, ki daje sem in tja izraza svojemu hotenju na ulici, spraviti v strokovne pisarne in po njih na mize odločujočih faktorjev, je dolžnost vsakega resnega javnega delavca, predvsem političnih predstavnikov.

Iz krvi boljševiskega terorja

Vstaja socialna Španija

Nova Španija se zaveda, da se mora vzporedno s stremljenji za oblikovanje narodnega duha, kakrešn je v dveinpol letni državljanski vojni prišel do izraza, razviti tudi poglobljeno zanimanje za zaščito širokih množic prebivalstva, da na ta način te množice v vedno večji meri pritegne k sodelovanju za procvit domovine.

Ukrepi, katere je nacionalna Španija v tem oziru zavzela, odgovarjajo programu pokreta in se izvajajo po načelih »postave dela«. Ti ukrepi predstavljajo važen činitelj k premostitvi nasprotij in notranji konsolidaciji države. To tem bolj, ker so bile osnovane razne ustanove, katerih Španija doslej ni poznala.

Družinska pomoč

Pred enim letom je bila ustanovljena »družinska pomoč« za družine z dvema ali več otroki, ki tvori ponosno delo nove Španije. Pred približno 6 meseci je bila ta družinska pomoč razširjena na ribarsko industrijo in je s 1. jan. 1940. uvedena tudi v poljedelstvu. Pod določenimi pogoji so od 1. oktobra 1939. družinske pomoči deležne celo vdove in sirote delavcev.

Starostna pomoč

Najvažnejša po svoji socialni pomembnosti na enaki višini stoječa ustanova, je od novembra 1939. obstoječa »starostna pomoč« katere udeleženje obsega delavce in delavke, ki so ali dopolnili 65 leto starosti, ali s 60. leti niso več dela zmožni. Sam general Franco je izvršil prva izplačila starostne pomoči prejemnikom iz vseh pokrajin in s tem dal simboličen izraz povezanosti teh pokrajin, ki tvorijo novo Španijo po njeni osvoboditvi izpod jarma in krvavega terorja zločinskega boljševisma. Omenjena starostna pomoč znaša 90 pezet mesečno in se bo redno izplačevala 200.000. dosedaj že določenim rentnikom.

Delavska stanovanja

Glede graditve cenjenih delavskih stanovanj postaja iniciativnost vedno živahnejša in se razširja na celotno Španijo. Stanovanjske razmere širokih slojev naroda so bile posebno po končani meščanski vojni naravnost strahotne. Iz tega je razvidno, kako velikega notranjepolitičnega pomena je ta akcija za zboljšanje socialnih razmer in za notranjo pomiritev. Mnogo milijonov pezet uporabljajo za ustanovo: »Graditev cenjenih hiš«. V zapadnem delu Madrida, kjer so bile cele četrti porušene, ker je tam potekala fronta, gradio blok 870 hiš, ki bodo v januarju 1940 gotove, ker jih gradijo v pospešenem tempu. Niso to ogromne masivne stavbe, temveč običajem v Španiji odgovarjajoči, večinoma enonadstropni, toda higijensko neoporečni hišni bloki.

Vsekakor je dosežen smoter, ne glede na to, da najdejo pri teh delih delavci zaslužka. Tudi v drugih mestih gradijo, urejujejo, popravljajo in oplešavajo lice mest z investicijo težkih

Delavstvo ljubi svojo domovino. Pripravljeno je vedno, če bo treba s ponosom braniti jo na barikadah. Hoče pa, da ima njegovo življenje enako vrednost z drugimi in da se po svoji organizaciji iznešeni predlogi ter želje v pogledu zakonodavstva upoštevajo in rešujejo v pravcu njegovih zahtev.

Gaser Albin

milijonov. Ravno kar je v delu tudi v El Ferrol s pomočjo kredita 7 milijonov prvi odsek (1040) načrta, ki je že odobren in predvideva graditev 4000 hiš.

V zadnjem času se razvija gradbena delavnost tudi na podeželje, za kar izdeluje narodni stanovanjski institut obsežen načrt. Istočasno so razpisale nekatere pokrajine srednje Španije tekmovalna načrta hiš, ki bi bile najprimernejše za poljedelske delavce. Tudi za večinoma v zelo skromnih razmerah živeče male ribiče se zanima državno skrbstvo. Vsi ti socialni ukrepi so za mirno obnovitveno delo in pridobivanje množic največje važnosti.

Socialna pomoč

Poleg navedenega stremi vlada generala Franca v mnogih drugih ozirih za tem, da pomaga, kjer le more. Tako n. pr. obstoja »socialna pomoč«, ki oskrbuje reveže s hrano in obleko, ustanavlja jedilnice in dečja zavetišča ter organizira zimsko pomoč s stremljenjem po izpopolnitvi gesla: »Noben Španec ne sme zmrzovati, noben Španec ne sme stradati.«

Odkup kazni z delom

Znano je tudi, da Caudillo, kakor imenujejo Španci svojega narodnega voditelja generala Franca, obrača veliko pozornost najžalostnejšemu poglavju meščanske vojne in sicer političnim jetnikom. Ob priliki svojega godu dne 1. novembra je dal velikodušno pomilostitev, s katero so si pridobili svobodo vsi oni, ki so bili obsojeni na manj kakor 6 let ječe in bili pomiloščeni mnogi na smrt obsojeni. Tudi človečanska in modra ustanova »odkup kazni z delom« mnogo pripomore k ublažitvi nekdanjih nasprotstev. V isto smer deluje iz Madrida izhajajoče skrbstvo za berače, od katerih je več sto zaposlenih v Boadilla del Monte pri Madridu v poljedelstvu. Tudi dela zasebnega dobrodelnega udeleženja niso brez učinka. Tako je n. pr. pred kratkim neki plemič poklonil za poljedelce 37.000 maslinih dreves, iz katerih ti skupno pridobivajo olje.

Zdravstveno skrbstvo

Španija tudi v boju proti jetiki noče zaostajati za drugimi deželami. Do konca 1. 1940. bo bolnikom v sanatorijih na razpolago 20.000 postelj ter vzpostavljenih 100 postaj za prvo pomoč. V pokrajini Vizcaya je bil te dni slovesno blagoslovljen takšen moderen sanatorij in tudi v Granadi bodo v najkrajšem času začeli z graditvijo sanatorija, za 400 bolnikov.

Zboljšanje položaja delavstva

Vlada stremi za tem, da boljša življenjske pogoje. Dosedanje obdavljenje mnogih življenjskih potrebščin, gledaliških in kino vstopnic itd. do 20% v dobro, borbem državljanske vojne je s 1. decembrom v glavnem ukinjeno, ali znižano za široke množice onih, ki morajo računati z vsakim grošem. Predstavlja to zanje vsekakor znatno olajšanje.

Tudi z povišanjem plač, ki je bilo izvedeno do 25% v velikem številu zasebnih podjetij zlasti v Barceloni, odgovarja želji po zboljšanju razmer. V nekaterih drugih mestih je centrala narodne Strokovne organizacije doslejša za nekatere stroke delavstva zvišanje prejemkov. Mnoga mesta so svojim uslužbencem znatno zboljšala

delovne pogoje in plače, določila minimalne mezde in izplačevala nagrade.

Posledice vojne

Kljub vsem tem razveseljivim ukrepom seveda še ni vse v redu, kar je popolnoma razumljivo, če upoštevamo dejstvo, da vendar še ni dolgo, odkar je mogla narodna katoliška Španija začeti z obnovitvenim delom, potem, ko so preje 2½ leti širom Španije divjale, moralne in uničevalne mednarodne boljševiske tolpe, kolikor se je dalo.

Prehrana

Zato se te posledice še vedno lahko opaža, predvsem, kar se prehrane tiče in se očituje o postavljanju v vrste pred trgovinami. Vlada stori, kolikor je v njenih močeh, da ublažuje te posledice meščanske vojne. Seveda tudi sedanja evropska vojna tozadevnim stremljenjem španske vlade postavlja močne ovire. Kakšne posledice še vedno ima minula državljanska vojna, kar prehrane tiče, postane razumljivo šele, če se pogleda statistiko uničene živine, poljskih nasadov, zmanjšanje posebne površine itd. Navesti hočemo samo primer Madrida, katerega je pred meščansko vojno oskrbovalo z mlekom 17.000 krav. Ko je general Franco Madrid zavzel, jih je bilo še komaj 2000 sicer so število krav med tem že zvišali za 5000 in bo kmalu doseglo 10.000, toda kljub temu seveda povprašanje po mleku še vedno ni krito.

(Nadaljevanje na str. 2.)

Brez delavskih zbornic

BREZ PREDHODNEGA KONSULTIRANJA D. Z. V LJUBLJANI SO BILE IZDANE SLEDEČE UREDBE IN PRAVILNIKI, KI TANGIRAJO DELAVSTVO

1. Uredba o podpori rodbinam oseb, poklicanih v vojaško službo;
2. Uredba o pobujanju draginje in brezvestne spekulacije;
3. Uredba o odložitvi plačevanja najemnin v vojaško službo vpoklicanih oseb;
4. Naredba o omejitvi prometa z motornimi vozili (tangira tudi zaposlene uslužbenke);
5. Pravilnik o delavcih drž. prometnih ustanov;
6. Uredba o odložitvi izvršb proti civilnim osebam v vojaški službi;
7. Naredba o izvajanju čl. 3. uredbe o prenosu poslov soc. polit. (ustanovitve novih glavnih uprav borz dela)

Enako seveda o teh uredbah niso bile zaslišane v predposvetih ostale Delavske zbornice v naši državi. Pristojni minister se pred njihovo izdajo ni posvetoval niti s Centralnim tajništvom Delavskih zbornic.

Po zakonu o zaščiti delavcev pa bi se tako zaslišanje moralo izvršiti, a se žal ni in je bilo tako gaženo zakonito pravo predstavnic delavstva. Da se slihim ukrepom za bodočnost napravi konec in v protest proti kršenju pravic delavstva pri njegovem sodelovanju za socialno zakonodajo je Jugoslovanska delavska zveza sklicala sejo izvršnega odbora in sklenila nekatere potrebne ukrepe. Posebna delegacija Jugorasa se je v tej zadevi zglasila tudi pri min. za soc. politiko in narodno zdravje dr. Budisavljeviću in pri predsedniku vlade g. Dragišu Cvetkoviću. O tej akciji Jugorasa bomo našim članom še poročali.

ZZD v boju proti draginji

Velik porast draginje v zadnjem času je med delavstvom izzval odločno zahtevo, da se morajo tej draginji prilagoditi tudi njegove plače. Kajti delavec, ki je že prejele s težavo in ves v dolgih rinil s svojo družino skozi življenje v sedanjih razmerah, ko so se nekatere življenjske potrebščine podražile za 50%, sploh ne more shajati.

Delavska zbornica in tudi organizacije so takoj pokrenile akcijo, da se plače delavstva prilagodijo naraščajoči draginji. Tako se je vršila anketa med delodajalci in delojemalci, katero je na iniciativo ZZD in Delavske zbornice sklicala banska uprava. Tam se je sporazumno z delodajalci ugotovilo, da se je draginja dvignila za približno 15%. Porast draginje je izzval tudi velika mezdna gibanja. Tudi ZZD je sledila zahtevam delavstva, ter delala na to, da se mezde čim prej dvignejo na primerno višino. Navajamo mezdna gibanja katere je ZZD sama vodila in vodi oziroma je v njih sodelovala.

Pavel Božnar, lesna industrija, Polhovgradec. 25. novembra je bila sklenjena kolektivna pogodba, s katero so se delavstvu poleg splošne ureditve delovnih odnosov zvišale tudi plače za 15%.

Mislinje, Artur Perger, tovarna lepence. 30. novembra je bil sklenjen sporazum, s katerim so se približno za

10% zvišale delavske plače.

K. Auersperg, Soteska. 2. decembra je bila na poravnalni razpravi z odlokom okr. načelstva uveljavljena 31. novembra sklenjena kolektivna pogodba, katero pa Karel Auersperg ni hotel priznati. Pogodbo, oziroma odlok Okr. načelstva mora potrditi samo še Banske uprava. S to pogodbo so se delavstvu zvišale plače, katere se tudi že izplačujejo.

Trboveljska premogokopna družba. 12. decembra je bil sklenjen sporazum s katerim so se rudarjem za ca 8%—10% zvišale plače oziroma se jim je priznala v tej višini draginjska določila.

»Šešir« tvarna klobukov v Šk. Loki. 11. decembra je bil tudi s to tovarno sklenjen sporazum, s katerim so se delavstvu za 55 p na uro do 14% zvišale mezde.

Motvoz in pletenine d. d., Grosuplje. Vodimo akcijo za zvišanje plač.

Mautner d. d. predilnica, Litija. V teku je akcija za zvišanje plač, dočim so se ostale zadeve uredile že dne 16. decembra na posebni razpravi.

»Kopitarna« Sevnica. S tem podjetjem je sklenjena 15. decembra kolektivna pogodba. Odprto je le še vprašanje plač, radi česar se akcija nadaljuje.

»Parna žaga« Sevnica. Na našo in-

tervenccijo je podjetje že zvišalo mezde, noče pa skleniti kolektivne pogodbe. Obrnili smo se na Okrajno načelstvo za posredovanje.

Remec in Co. Duplica. Po daljših pogajanjih med podjetjem in strok. organizacijam je bil dne 5. I. 1940 dosežen sporazum, po katerem se bodo delavstvu izplačevale od 1. I. 1940 draginjske določila, ki znašajo 10% osnovnih mezd.

Šumska uprava kneza Auersperga v Kočevju, obratovališče, Jelendol. ZZD je začela akcijo za prilagoditev mezd draginji. Podjetje je plače zvišalo za 10%, kar pa še ne zadostuje in se vodi borba še nadalje.

Dela se za zvišanje plač tudi v tovarni lepenke v Sladkem vrhu. Nadalje se obenem z glavnim odborom Jugorasa borimo za to, da se zvišajo plače tudi v državnih podjetjih.

Monopolskim delavcem da se jim prejemki zvišajo za 30%.

Rudarjem v državnih rudnikih da se jim plače prilagode draginjskim razmeram.

ZZD pozitivno dela na vseh poljih in tudi v sedanjih težkih razmerah stoji na svojem mestu. V mnogih akcijah, v katerih je ZZD sodelovala je prav njen uspeh, da so akcije uspele, večino akcij pa je ZZD vodila in izpeljala popolnoma samostojno.

Hrvatje in centralno tajništvo DZ

Zadnjič smo poročali, da sta Splitška in Zagrebška Delavski zbornici izstopili iz Centralnega tajništva Delavskih zbornic v Beogradu. Navedli smo tudi vzroke, ki naj bi bili vzrok temu izstopu. Naknadno smo bili obveščeni, da se Centralno tajništvo pogaja z zastopniki HRSa za nadaljnjo sodelovanje vseh zbornic po skupnem Centralnem tajništvu. Želimo iskreno, da bi čimprej prišlo med HRSom in med zastopniki Centralnega tajništva do popolnega sporazuma o tej važni stvari. Tako sodelovanje hrvaškega, slovenskega in srbskega delavstva je nujno potrebno, ko nas vsaj v glavnem terej iste skrbi in imamo skupno vrhovno socialno zakonodajo. Za njeno izvajanje in njeno izboljšavo je treba združiti naše moči in voditi enotno akcijo.

Za delavsko zadrugarstvo

Glavni odbor Jugorasa je na svoji zadnji plenarni seji razpravljal tudi o vprašanju delavskega zadrugarstva in ugotovil, da delavsko zadrugarstvo do sedaj ni uživalo tistih olajšav, katere so uživala ostala zadrugarstva v naši državi.

Delavcem in nameščencem pomenijo zadruga isto, mogoče celo več, kakor ostalim slojem našega naroda. Vendar delavske zadruga do sedaj niso mogle uspeti, ker delavci in nameščenci sami nimajo dovolj sredstev za vspostavitve svojih zadrug na solidno bazo, obenem pa delavske zadruga niso uživale nobenih privilegij s strani države, kakor je to slučaj pri ostalih zadrugah, ki so se v naši državi zelo dobro razvile.

Zato je glavni odbor Jugorasa poslal tozadevne spomenice predsedniku ministrskega sveta, predsedniku senata, ministru za zgradbe, ministru za šume in rude in ministru brez portfelja g. Konstantinoviču, v kateri jih prosi, da se zavzamejo za nujno izdajanje uredbe o delavskem zadrugarstvu. Tako bi naj prišle delavsko nameščenske zadruga do primerne pomoči s strani države in bi se s tem pomagalo delavcem in nameščencem v njihovih akcijah za zboljšanje gmotnega položaja.

Delavska zastopstva v občinskih in banskih svetih

V občinskih in banskih svetih se čisto sklepa o važnih socialnih vprašanjih, ki se tičejo delavskega stanu, sam delavski stan pa na te sklepe nima nobenega vpliva in so zato ti sklepi čisto tudi v nasprotju z interesi delavskega stanu.

Sodelovanje zastopnikov delavcev in nameščencev v teh predstavništvih bi zato moglo biti samo koristno, ker bi se na teh posvetovanjih vedno lahko slišalo kakšne so potrebe delavcev in nameščencev in kaj se bo na podlagi teh sklenilo v pravcu delavsko-nameščenskih interesov.

Jugoras vodi akcijo, da dobijo delavci in nameščenci v imenovanih predstavništvih svoja zastopstva in s tozadevno resolucijo zahteva, da se ti zastopniki delavcev izven banovine Hrvatske določajo iz vrst Jugorasa, za banovino Hrvatsko pa iz vrst Hrvatske delavske zveze.

plačilni pogoji v državi in od države vspostavljenih podjetij uredijo. Posebno v zadnjih mesecih je draginja zelo narastla in neurejen slab položaj delavcev v državnih podjetjih, daje tudi privatnim delodajalcem možnost za neupoštevanje najosnovnejših predpisov delavskega socialnega in zaščitnega zakonodavstva.

Na podlagi sklepa plenarne seje Jugorasa je bila tozadevna pismena zahteva poslana na vse merodajne činitelje in upamo, da jo bodo upoštevali.

Trbovlje in stavka

Stavka trboveljskih rudarjev je končana. Dne 27. dec. so se stavkujoči zopet povrnili na delo. Stavka ni uspela. Delavstvo je tako samo utrpelo veliko škodo na mezdah, prezirati pa tudi ni moralnega udara, ki so ga z zlomljeno stavko doživeli delavske vrste.

Stavka rudarjev v trboveljskih premogokopih je izbruhnila proti volji delavskih strokovnih organizacij takoj nato, ko so iste s Trboveljsko premogokopno družbo sklenile sporazum za povišanje delavskih mezd. Ta sporazum brezdvomno za delavstvo ni bil najbolj ugoden, toda zaradi določil stare kolektivne pogodbe, ki so jo sklenile svoj čas tako zvane »svobodne« organizacije, trenutno edino izhodišče za rešitev mezdnih sporov. Ta kol. pogodba namreč določa, da se mezde delavstva dvigajo v enakih odstotkih, kakor jih določuje indeks Narodne banke pri porastu cen življenjskih potrebščin.

Sporazum o povišanju plač je tako podpisala tudi Zveza združenih delavcev, da smo delavstvu priborili vsaj nekaj. Zveza se je zavedala, da upravičene težnje delavstva s tem niso zadovoljno rešene. Vedela je, da bo v kratkem treba ob primerni priliki ponovno začeti s Trboveljsko nova mezdna pogajanja in da bo v skrajnem slučaju morda treba tudi riskirati s stavko pri podjetju. Zavedala pa se je naša organizacija, da je borbo treba voditi v okviru zakonitih določil in je zato smatrala naknadno divjo stavko za skrajno nepravilno in kvarno.

Divjo stavko rudarjev so v najbolj neprimernem času organizirali na protizakonit način v Trbovljah skrajni levičarji. Rušili so s tem jakost strokovnih organizacij in discipliniranost organiziranega delavstva. Značilno je, da je ta stavka tako izrazito upadla prav v tisti čas, ko se je levičarska akcija tako zelo močno čutila v Beogradu in po raznih hrvaških mestih. Opravičena je zato naša sumnja,

da so stavko organizirali komunisti po naročilih od zgoraj in iz tujine, da bi delali zmedo. Zato niso mogli počakati niti nekaj dni, da bi delavstvo zakonito stopilo v borbo za svoje pravice in so ga kar na hitro roko tirali v nepripravljeni in neuspelo borbo.

Zveza združenih delavcev je akcijo levičarjev pazno zasledovala. Nismo se mogli znebiti vtisov, da komunisti išče tu samega sebe in da za svoj prestiž zlorablja upravičene težnje trboveljskega rudarja. Prepričani smo bili tudi zato, da se bo stavka končala tako, kakor se je.

Stavka je končana. Delavstvo je tepeno, vsaj ničesar pridobilo ni. Pravičnim zahtevam delavstva pa zato še ni začeto. Povdarjamo to zato, ker smatramo, da je ob izrednih prilikah, ko kapital vrhunči svoje dobičke, treba z vso odlo-

nostjo upotrebiti vsa zakonita pota, da se to kopičenje dobička ne gradi na račun delavskega izkoriščanja. Časi so taki, da bi bilo potrebno da zaradi socialnega miru tudi delničarji Trboveljske, če je treba, izgubijo na svojih visokih dividendah. Ne gre nikakor, da bi se ob danih prilikah podjetje mehanično sklicevalo na klavzulo o indeksu Narodne banke, ko so vendar v igri tako važni nacionalni in socialni interesi širokih slojev našega delavstva.

Ko tako obsojamo divjo, nepremišljeno, od komunistov organizirano stavko, ker je delavstvu prinesla samo škodo, smatramo, da je brezpogojno potrebno poudariti, da Trboveljska upravičeni zahtevam delavstva še ni ugodila. Za te upravičene zahteve bo treba borbo še nadaljevati, a to tako, da bo iz borbe izšel trboveljski rudar kot zmagovalec.

Za zvišanje minimalnih mezd

V smislu čl. 1 uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razzodništvu z dne 13. februarja 1937, sklicuje ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje za dne 23. januarja t. l. v Beogradu anketo o vprašanju povišanja osnovne mezde, ki služi kot osnova za določitev minimalnih mezd. Ministrstvo za socialno politiko je odredilo to anketo v skladu s čl. 1/3 omenjene uredbe o minimalnih mezdah, ki določa: Če se gospodarske razmere znatno izpremenijo, predpiše minister za socialno politiko in narodno zdravje po odobritvi ministrskega sveta z naredbno novo osnovno mezdo.

Primer znatne spremembe gospodarskih razmer je nastopil že v sredi novembra preteklega leta. Takrat je draginja na splošno narastla že za okoli 15 odstotkov. Delavska zbornica v Ljubljani je z ozirom na te »znatno spremenjene gospodarske razmere« takoj pri banski upravi sprožila postopek za sklicanje splošne ankete o vprašanju prilagoditve delavskih mezd in nameščenskih prejemkov draginji.

Omenjena anketa delodajalskih in delojemalskih predstavnikov je bilo 5. decembra. Poleg drugega je anketa osvojila predlog Delavske zbornice, da se z ozirom na »znatno spremembo gospodarskih razmer« osnovna mezda za vso državo poviša od din 2 na din 3 in da se določijo minimalne mezde tudi za zasebne nameščence in trgovske sotrudnike.

Delavska zbornica v Ljubljani je to pobudo uveljavljala tudi na konferenci Delavskih zbornic dne 27. decembra 1939 v Beogradu, ki je predlog osvojila.

Ako bo anketa, ki jo je končno sklicalo ministrstvo za socialno politiko, osvojila predlog Delavske zbornice v Ljubljani in konference zbornic v Beogradu ter ako bo minister za socialno politiko ta predlog spremenil v ministrsko naredbno, potem bi imel po čl. 2/3 omenjene uredbe pravno podlago za zvišanje minimalne mezde za nekvificirane delavce na banovinskem področju do 4.50 din. Čl. 2/3 te uredbe

namreč pooblašča bana, da more določiti minimalno mezdo za nekvificirane delavce, zaposlene na ozemlju banovine »v okviru 10 odstotkov pod in 50 odstotkov nad osnovno mezdo«.

Delavska zbornica v Ljubljani bo poleg omenjenega predloga o povišanju osnovne mezde za vso državo na anketi v Beogradu uveljavljala tudi zahtevo, da iz uredbe izpade določba, v smislu katere stopi na novo urejena osnovna mezda v veljavo šele 60 dni po razglasitvi v »Službenih novinah«, kar jemlje novim določbam sleherno prožnost in gospodarsko prilagodljivost.

Končno bo slovenska Delavska zbornica ob tej priliki predlagala tudi spremembo določb iste uredbe o poravnavanju v smislu, da se poravnalni postopek pospeši.

Z novo ureditvijo osnovne mezde bo storjen velik korak dalje v prizadevanjih Delavske zbornice glede prilagoditve mezd in prejemkov nastali draginji.

Za državne delavce

V državnih podjetjih, monopolskih ustanovah, podjetjih v režiji ministrstva vojske in mornarice, ministrstva šume in rude, ministrstva za promet, ministrstva za pošto in telegraf, kakor tudi v podjetjih, ki spadajo pod nadzorstvo ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje položaj delovnih in plačilnih pogojev delavcev in nameščencev ni urejen kakor bi to z ozirom na današnje stvarne potrebe moralo biti. Položaj monopolskih delavcev je težak in njihove plače so često izpod minimuma, ki je potreben, da se ohrani golo življenje, kar pa spravi državo kot delodajalca v zelo slabo luč. Isto velja za podjetja v režiji ministrstva za šume in rude.

Potrebno je zato, da se delovni in

(Nadaljevanje s 1. strani).

V lepšo bodočnost

Vendar se da iz vseh teh navedb jasno razbrati, da so v Španiji mesto razrednobojnih brezdomovinskih marksističnih kričačev in krvoločnežev, ki so hotel Španijo upropasti, stopili na plan narodni močje. Ti so svoj narod vodili skozi vse borbe k svobodi in so zato tudi legitimirani; s svojim pozitivnim delom vodijo težko preizkušeni španski narod v lepšo svetlejšo bodočnost.

Nauk za Slovence

Mi Slovenci se iz tega marsikaj lahko naučimo. Predvsem mora slovensko delavstvo upoštevajoč izkušnje španskega naroda obračati marksizmu — boljševizmu hrbet in stremeti za tem, da se pri nas mirnim potom rešuje socialno vprašanje s sodelovanjem vseh stanov našega naroda.

Naša borba - naša rast

Mislinja

Ker se malo oglašamo, smo pa zato tem bolj trdni, kar se lahko vidi z 100% plačevanjem članarine. Nekateri seveda zaostajajo — zaradi nemarnosti. Zahvaljujemo se za socialni čut podjetniku dr. Pergerju, ker je videl potrebo in pomankljivost ter nam povišal plačo za 35 par na uro. Sestanek, ki se je vršil na dan 17. decembra 1939, je kljub slabemu vremenu še dobro uspel. Zastopnik centrale tov. Kralj France nam je obrazložil delo organizacije in Delavske zbornice ter kako so gospodje rdečkarji vodili delavce za nos. Člani so se zelo zanimali za njegova izvajanja.

Bliza se čas občnega zbora, zato opozarjamo vse članstvo, da se občnega zbora sigurno in polnoštevilno udeležijo. Vršil se bo na dan 2. februarja ob devetih pri g. Iršiču v Mislinji. Prišel bo tudi zastopnik centrale, da nam dá novega poduka za bodoče delo naše podružnice.

Duplica

Radi prilagoditve mezd rastoči draginji smo imeli že več pogajanj in je končno dne 5. t. m. vendar prišlo do sporazuma med zastopniki delavstva in podjetjem Remec & Co., ki se glasi:

»Zapisnik, sestavljen dne 5. jan. 1940 v pisarni podjetja Remec & Co. na Duplici ob priliki razprave zaradi določitve draginjskih doklad.

Navzoči: 1. za podjetje inž. Vladimir Remec in Vladimir Fajdiga; 2. za JSZ Marinček Anton; 3. za SLDJ Ivan Zabavnik; 4. za ZZZ Albin Breznik in Skubic Franc; 5. za obratne zaupnike: Marolt Franc, Kolovič Anton, Grintar Jakob, Sušnik Marija in Dimic Janko.

Dosegel se je naslednji sporazum: Od 1. januarja 1940 dalje veljajo naslednje štiritedenske draginjske doklade: za vajuence din 35 (tridesetpet); za ženske din 55 (petdesetpet); za moške samce 65 (šestdesetpet); za moške poročene 80 (osemdeset), razen, če nima otrok, pa din 75 in sta oba zaposlena.

Pri morebitni večji podzaposlitvi se to izplača le pro rata temporis, enako pri manj kot 180 urnem delavniku posameznika. Mezde, ki se izplačajo na podlagi čl. 219 in 221 obrtnega zakona, se ne smatrajo kot redna zaposlitev. Pro rata plačilo se na nadure ne razteguje.

Te doklade se izplačujejo ob drugi mezdi v vsakem mesecu.

Po sklenitvi sporazuma se je vršil skupen shod delavstva, na katerem je zastopnik JSZ obrazložil vsebino sporazuma, zastopnik ZZZ pa delavstvu predložil potrebo akcijske enotnosti in organiziranosti v boju za delavski kruh.

V soboto, dne 6. t. m. se je vršil občni zbor podružnice ZZZ na Duplici, na katerem so bili izvoljeni: za predsednika tovariš Pangeršič Peter, za tajnika Škrjanc Janko, za blagajničarke tov. Jeran Helena in za odbornika tov. Benda Franc. Nadzorstvo tvori tov. Pregelj Francka in Jancič Karol.

Prepričani smo, da bo novoizvoljeni odbor zastavil vse svoje sile za učvrstitev podružnice, da bo kos svoji nalogi boriti se za pravice našega delavstva.

Dolenja vas

»Bog nas varuj prijateljev, sovražnikov se bomo že sami ubranili,« tako je rekel na nekem zborovanju naš voditelj dr. Korosec. To velja posebno pri nas jelendolskih delavcih, ker je z nami naš »plačmašter« zelo dober, vendar je pa to samo navidezno. Da ostane še kar naprej lep, pravi, da naj se malo bolj gibljemo, češ tako je nalog upravitelja. Mi pa vsi dobro vemo, da je ta indirektna šikanaža iz ust bivšega sodelavca in sotrpina, danes pa gospoda, naravnost greh, ker mi delavci, ki smo zaposleni pri tem podjetju po 3, 5 ali celo 15 let, znamo tako že iz prakse delati, da nas ni treba pri tem priganjati. Delo, ki ga opravljamo, je tako organizirano, da nas samo sili k delu. Tudi predavatelj naše organizacije vedno poudarjajo, da moramo biti pri delu vestni in pridni, ker le za pošteno delo moremo in smo tudi 100% upravičeni zahtevati pošteno plačilo.

Na praznik sv. Treh kraljev, dne 6. januarja smo imeli članski sestanek, katerega so se udeležili razen dveh še neorganiziranih vsi delavci. Sestanek je pokazal, da smo zreli za bodočnost.

Na podlagi intervencije naše centrale ZZZ smo dobili tudi zvišanje plač. Sedaj pa še zahtevamo, da se čim prej sklene kolektivna pogodba, da se razmerje popolnoma uredi.

Kamnik

Naša podružnica ZZZ sklicuje za nedeljo dne 14. I. 1940 ob 9. uri dopoldne v Kamniškem domu svoj I. redni občni zbor.

Sv. Lovrenc na Pohorju

Kristina Popotnik in Antonija Mavrič ter Štefan Šumer se zahvaljujejo Delavski zbornici za podporo.

Vse lovrenške delavce vabimo, da se pridružijo nam. Preizkusili smo že več vrst organizacij, spoznali pa smo, da so podlage, na katerih so bile zgrajene, trhle, zato ni pričakovati od njih kakega pravega izboljšanja delavskih razmer. — Mi pa hočemo — kot krščanski delavci — na temelju krščanskih načel graditi ter se potegovati za svoje pravice. Ne dajmo se begati raznim hujskačem, ki hočejo preobrniti svet z udrihanjem po Cerkvi, s klanjem in revolucijo! Bodimo složni med seboj, združimo se vsi pod zastavo križa ter tako zahtevamo zase pravice, ki nam gredo.

Laško

V noči od sobote na nedeljo, dne 30. decembra 1939, se je izvršil v Laškem grozen roparski umor, ki je zahteval smrt mladega, 17-letnega fanta.

Ko so šli ljudje zjutraj k jutranji sveti maši, so našli na samotnem kraju, blizu vasi Slivno pri Laškem, umorjenega možkega, v katerem so takoj spoznali 17-letnega tekstilnega delavca Senica Ivana. Javili so takoj na orožniško stanico v Laškem, kjer je orožniška patrola takoj začela poizvedovanje o zločinu.

Imenovani je bil zadet od dveh revolverskih strelcev in pet groznih ubodljajev z nožem. Komisija je ugotovila, da gre za roparski umor, ker niso našli pri njem nobenega denarja, a je dobil usodnega dne plačo v tovarni.

Ljudstvo je zelo ogorčeno radi tega zločina, ker je bil fant zelo tih in značajan. Bil je član strokovne organizacije ZZZ v Laškem.

Truplo pokojnega so pokopali v torek dopoldne (2. jan. 1940). Na zadnji poti so ga spremljali poleg sorodnikov številni znanci in tovariši. Od odprtem grobu se je od rajnega poslovil v srce segajočih besedah preč. g. msgr. dr. Franc Kruljc.

Tovariši ZZZ v Laškem so mu poklonili lep venec. Pokojnemu tovarišu naj bo Bog blag sodnik, ostalim pa naše iskreno sožalje!

Laško orožništvo je pridno na delu, da storilca izsledi.

Tobačni delavci

Občni zbor naše podružnice se vrši v četrtek dne 18. januarja 1940 l. v prostorih Komzuma na Kongresnem trgu takoj po delu. Udeležba obvezna. Zato pozivamo vse člane in članice, da se občnega zbora sigurno udeležijo. Na svidenje.

Logatec

V zadnjem času se je pri nas podružnica precej poživila, saj smo imeli tudi več dela kakor običajno. Kar brez centrale smo začeli akcijo za zvišanje plač, ki nam je tudi v celoti uspela. Podjetje je zvišalo vsem delavcem plače za 25 p na uro.

Res je, da smo do tega povišanja odnosno do zahteve 100% opravičeni, res je pa tudi, da je podjetje upoštevalo naše zahteve in da pri nas ni bilo treba sklicovati posebnih pogajanj ali celo klicati oblast na pomoč, kar čitamo iz časopisov, da se dogaja drugod. Pri tem gre priznanje tudi podjetju samemu.

So še tu pri nas nekateri manjši obrati, kjer delavstvo ni organizirano, kar pa škoduje samo sebi, ker mora delati za manjšo plačo, zraven tega pa škoduje tudi nam zavednim organiziranim delavcem, ker prav radi njih nimamo takega uspeha, kakor bi ga morali imeti in se naši delodajalci sklicujejo na konkurenco ostalih podjetij, češ prodamo izdelke vsi enako, zakaj pa ostali delodajalci ne plačajo tako kakor moramo plačati mi. Delavci, ki imate strah pred podjetjem in ne vidite, da je naš delavski stan danes primoran v družbi se boriti za svoje pravice, zato ne spite, spanje pravičnega, ampak pokažite, da ste tudi Vi prizadeti in opravičeni zahtevati boljše plačo, ker še tako ne bomo živeli človeku podobno življenje.

Dol pri Ljubljani

Na intervencijo naše organizacije odnosno centrale, je podjetje zvišalo s 1. januarjem t. l. plače za 25 p na uro. Ni veliko to zvišanje in tudi ne odgovarja porastu draginje, eno pa je res, da ako bi bili zadovoljni s tem kar smo imeli preje,

kakor so zadovoljni neorganizirani, bi ne dobili niti tega. Res je, da je podjetje zvišalo plače vsem tudi tistim trem, ki so izven naše organizacije, čeprav tega niso od strani organizacije vredni. Čudimo pa se, da jim podjetje ni dalo še več, ko so vendar to njihovi izvoljenci. Pregovor pravi: »Če nisi za njega, si proti njemu« in kdor je torej proti organizaciji, ta da prav podjetju in s tem bije celo po tistih pravicah, ki mu po veljavnih državnih zakonih pripadajo. Hvala Bogu, da je takih zelo malo in upamo, da bodo tudi ti spremenili svoje sedanje napačno mišljenje.

Murska Sobota

V soboto 6. t. m. je imel odbor tukajšnje podružnice ZZZ svojo redno sejo. Ugotovil je, da se v tovarni Cvetic nadaljuje stara gonja proti naši organizaciji ZZZ. To gonjo udeležujejo voditeljice zadnjega štrajka. Mi zaenkrat postopamo proti tem delavkam tovarišk, čeprav so njihove izjave take, da bi morali orožniki imeti z njimi opravka. Kljub vsem tem šikanam in nerazumljivi gonji zoper organizacijo je odbor na tej svoji seji ugotovil, da je iz Cveticove tovarne že ena tretjina delavk organizirana v naši podružnici ZZZ in da vsak dan pristopajo nove članice. Sliši se tudi, da so baje nekatere voditeljice zadnjega štrajka za božičnico dobile rdeči klobuček, pa še čevljičke povrh, ostale pa prisiljeni dopust, brez zaslužka sredi najhujše zime... In vse to naj mi imenujemo socialno delo? To dá misliti...

Osrednja uprava za posredovanje dela v Beogradu je dala tukajšnji ekspozituri Borze dela 10.000 din podpore za tiste brezposelne delavce, kateri ne morejo priti do redne podpore in so ostali v tej zimi brez vsakega zaslužka. Za ta denar se bodo vršile v Soboti javna dela, pri katerih bodo dobili zgoraj omenjeni reveži primerno zaposlitev.

Nevezdrne razmere v Delavskem domu. Že večkrat smo na tem mestu poročali, da vladajo v Delavskem domu nevzdržne razmere. Spomladi bo tri leta, od kar je zgrajen Delavski dom, a še danes nima ta Dom svoje uprave. V kletih, kjer bi morala biti delavska kuhinja, je še vedno voda, ki uhaja vanje iz greznice. Siro se smrad, škodljiv zdravju vsem, ki imajo opravka v Domu. Za odpravo takih nedostatkov pa slišimo samo vedno nove in nove izgovore, tako da človek nazadnje res ne ve, kdo je dolžan skrbeti za take nedostatke.

Ni treba posebej poudarjati, da je Delavski dom zgrajen z delavskim denarjem in vsled tega mora v prvi vrsti služiti delavskim namenom. V Delavskem domu v Soboti pa je v delavske namene — poleg Borze dela — samo ena mala sobica, za katero je morala Delavska zadruga plačati drago najemnino za 25 let naprej. Vsi drugi prostori velike zgradbe Delavskega doma pa služijo v vse druge namene, samo v delavske ne. Delavske organizacije v Soboti se morajo stiskati pri raznih društvih in prositi milosti, če jih sprejmejo pod streho, a v Delavskem domu ni niti ene sobice, kjer bi delavske organizacije dobile svoj prostor. Ko smo pri gradnji Doma imeli tozadevne pomisleke,

„Praha“ v vinogradu

Tajnik Vinarskega društva podružnice Ljutomer se je ponovno oglašil v glasilu vinogradnikov »Naših goricah«, kjer pod naslovom »Službene pogodbe z viničarji« tolmači svoj »izum«, glede sedanje jesenske kope, češ, da se to ne smatra za globoki kop v smislu nove viničarske uredbe, ampak za »praho« ali nekako plitvo kop. Ako bi ta gospod ne živel že menda celo svoje življenje takorekoč skoraj sredi vinogradov in bi tudi sam ne posedoval koščka vinograda, bi mu ne zamerjali te razlage, ki ji niti sam ne more verjeti. Dovoljimo si pozvati g. Lipovca, da nam naj dokaže, ali se sedanja jesenska kop kopá in to delo sploh vrši kaj drugače kot pa spomladanska ali po naše, že stoletja imenovana prva kop. Podpisani sem že 20 let kot viničar in sedaj kot viničar vsikdar, kakor v domačem vinogradu, tako pri vseh tujih viničarskih kopal enak globoko in trto opravil enako, pa naj se je potem kopal v jeseni ali pa v spomladi in ali se je ob enem gnójilo s hlevskim gnójem ali ne. V primeru gnójjenja se le pri vsaki trti prilijemo za eno motiko globlje vseka, da se more gnój dobro zakopati, drugače pa je kop z gnójem ali brez gnójjenja enako globoka.

Vemo sicer, kam »pes taco molí«. Globoka kop se mora v smislu določil viničarske uredbe plačati več, kot težko in spe-

se nam je obljubilo, da bo v njem vedno na razpolago dovolj prostora za delavske organizacije. Sedaj prihajamo delavci po te naše pravice in prosimo, da se podružnici ZZZ v Soboti, v kateri je organiziranih večina naših delavcev, dá v Delavskem domu na razpolago ena soba za njeno poslovanje.

V kratkem bo odpotovalo 500 poljedelskih delavcev v Francijo na poljska dela. Po zadnjem presledku, od kar ni bilo moč potovati našim delavcem v Francijo, so se razmere za naše delavce v Franciji veliko izboljšale, tako glede plače, kakor tudi glede ostalih razmer. Naši delavci so se vesti, da jim je zopet pot odprta za služkom, zelo razveselili.

Velenje

Velenjsko okrožje ZZZ obsega na svojem teritoriju celo vrsto raznih večjih in manjših industrij. V območju tega okrožja so: slovenjgraški, šoštanjski in gornjegrajski sodni okraj, kjer so se do 1. januarja 1939 ustanovile štiri podružnice: Topolšica, Velenje, Mislinje in Slovenjgradec.

Velenje tvori, kot najstarejša podružnica v tem okrožju, še dva odseka: Škale in Šoštanj. Največ boja je imelo mislinjsko delavstvo v borbi za kolektivno pogodbo in zvišanje plač ter za svoje odpuščene tovariše, ki niso klonili. Gre še za dva tovariša, katerih zadeva še ni rešena.

Zadnji čas je podjetje dr. Artru Pergerja ponovno povišalo plače 30 par na uro moškim, ženskim pa 25 par ter priznalo narastlo draginjo, obenem pa tudi odpuščilo svojega uslužbenca, ki je ves čas nastopal proti delavstvu. Kar je iskal, to je našel. Resničen je pregovor, ki pravi: »Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade« in »Božji mlinci počasi meljejo, pač pa gotovo«.

V Slovenjgradu, najnovejša postojanka, se bo tudi morala boriti, ker ravno ob mejah naše države je treba, da bo delavstvo pošteno plačano, da se ne bojo delavci navduševali za nemški fašizem ali za ruski komunizem. Le pošteno plačano delavstvo bo kos svojim življenjskim nalogam ter služilo državi in svojim podjetjem.

V Velenju rovarijo komunisti ter delajo zmedo in hujskajo proti državi. To so elementi, ki niso občutili nikdar nobene krize. Med tem ko so mnogi delali po 8 do 10 dni v mesecu, so ti komunisti — nekateri, ne vsi — delali vedno vse dni v mesecu. Lahko bi živeli zadovoljno ter s hvaležnostjo gledali na svobodo, ki je ni ne v Nemčiji ne v Rusiji toliko, kolikor ravno v Jugoslaviji. Govore, kar hočejo, udrihajo po vladi, kolikor se jim ljubi. Če se včasih preveč zgreše in kaj več bleknejo, so pripravljeni takoj vse z eno besedo zatajiti... pa hajd naprej na delo — seveda bolj za kulisami in brez vsake legitimacije. V Šoštanju, v Pesjem in v Velenju ima ta komunistična zalega svoja skrivališča, kjer so popolnoma na varnem — tako si vsaj mislijo — in čakajo, da bodo prišli na površje ljudje, ki jih bodo postavili za komisarje in komunistične generale. So ljudje, ki menijo, da ruski Stalin komaj čaka na te ljudi, da jim bo poveril vodstvo. Po cele tedne, mesece in leta že sanjajo, kdaj pridejo ruski komunisti v Jugoslavijo. Računajo brez krčmarja, račun brez krčmarja pa ni vesel pravilen. Gorje, če bi taki ljudje prišli na krmilo! To bi bila res »svoboda«! Žalostne posledice ruskega boljševizma vidimo v sedanji vojni na Finskem, kjer komunisti komunisti strelja...

cijelno delo, zato pa »dela« g. dopisnik v »Naših goricah« iz običajno globoke kope le »praho«. Podpisani sem govoril že z več viničarji samimi, kakor tudi s par oskrbniki-ekonomi, pa še si nobeden ni upal potrditi navedenega mnenja g. Lipovca. In večina viničarjev je tudi v dejanju pokazalo, da je jesenska kop globoka kop in kot taka težko delo ter so ga kot takega tudi plačali višje.

Tako tolmačenje g. Lipovca k globoki kope si bomo osvojili komaj takrat, kadar bodo vsi viničarji gnójeno in z gnójem združeno potrebno kop vršili na strokoven način, kakor to vrši samo eden tukajšnjih viničarjev, ki ima svoj vinograd ravno nasproti koščku gorice g. Lipovca. Dotični viničar dā raztrositi gnój vsepovprek med trtami ter se ga tudi tako povprek vsega podkopa na tri motike globoko. Toda od takega načina obdelovanja in gnójjenja vinogradov smo še daleč. Veliko viničarjev vidi napredek viničarstva le v znižanju viničarjevih prejemkov.

Podpisani hočem gornje, za g. Lipovca žaljive besede rade volje preklicati in ga prositi odpuščanja takoj, čim bo mogel meni in vsem drugim viničarjem dokazati, da se jesenska kop kopá plitveje kot običajna prva kop. Kosič Janez, viničar.

Socialnost naših vinogradnikov

Z uzakonitvijo nove uredbe viničarskega reda z dne 13. julija 1939. določa med drugim paragraf 6. točka a, da mora dobiti viničar prosto stanovanje z vrtom, vendar je tukaj več pomislekov o tem stanovanju; morda li ustreza tudi splošnim higienskim zahtevam? Tako je v Ljutomerski kakor tudi v Miklavževski okolici več takih vinogradnikov, ki se v splošnem nočejo ravnati ne sem ne tja. Nočejo spoznati viničarja kot sočloveka, ampak mislijo, da je viničar stroj ali živina. Tako je v Ljutomerski okolici en gospod L.... ni vinogradnik, pač pa največji sovražnik viničarjev. Izdaja navočila in okrožnice na vinogradnike, kako naj izmoga vajo viničarja, kaj mu naj odtegnejo, da ga bolj uničijo. Viničarji, zapomnite gospoda L.... pride čas, do bo lahko član naše organizacije, kakor je že bil. Vendar mora ta g. vedeti, da kar je proti zakonu, je kaznjivo. In ta zakon določa, da mora vinogradnik urediti stanovanje tako, da ustreza splošnim higienskim zahtevam in ne sme biti slabše, kakor so druga stanovanja v dotičnem kraju. Stanovanje mora vinogradnik primerno popravljati in vzdrževati na svoj račun. Vendar se vinogradniki temu močno upirajo. Če prosijo kateri viničar svojega gospodarja za kako popravilo pri viničarji, navadno ta vzroji in pravi: »Saj to si lahko sami popravite!« Še večji kršitelji vin. uredbe so po mnogi nameščenci, takojimenovani šafarji. Zgodilo se je n. pr. Viničarju se je podrl zid; prosil je šafarja, naj mu da zid popraviti, vendar je naletel na slabo. Šafar se je skregal ter rekel viničarju, naj to sam popravi. In to bi vinogradnikom in šafarjem ugajalo. Potreben les, pesek, apno, opeko si pa lahko viničar sam kupi ali pa ukrade, ker nobenemu viničarju ne gre tako dobro, da bi s svojim denarjem kupoval, kar treba za popravilo viničarje.

Tako se je dogodil slučaj v Ljutomerski okolici. Velespoštovana gospa Karlova Varda ima veliko veleposestvo z obsežnimi vinogradi in več viničarji. V eno teh viničarij se je naselil mlad viničar tov. Pučko Franc. In gospa, ena najbolj socialnih, ni hotela popraviti viničarije. Žena dotičnega viničarja je zakurila v peč. Nič hudega sluteča je zraven kuhe delala svoja običajna dela. Mož je istotako opravljal svoje delo, ali nekaj mu je pravilo, naj gre v hišo, da ne bo nekaj prav. In res, gre v hišo pogledat, kako je. Pride v hišo in groza, v hiši vse polno dima in v tem dimu njegov otrok prvorojenček. Seveda je naprej rešil otroka, da mu ne zgori. Ko vse pogasi in prezračijo, gre k gospe Vardi ter jo prosi, naj da popraviti peč, ker drugače ne more bivati v sobi. In ona, tako bogaboječa gospa, pravi: »Povijte otroka, ga vrzite na peč, naj vse skupaj postane žrtev ognja!«

Tov. viničarji, dobro si zapomnimo tako krščansko socialne gospodarje in gospodinjce. Njim ni za uboge viničarske črvice, tudi za starčke ne, ampak le za mlade, močne ljudi, ki naj čim več naredijo in seveda še to večidel zastonj. Tako se je to jesen dogodilo pri že prej omenjeni gospe Vardi.

Viničarski red § 4 govori, da morata viničar in vinogradnik narediti med sabo službeno pogodbo. § 5 določa, kaj vse mora pogodba vsebovati. Omenjena gospa je pozvala viničarje, da uredi z njimi službeno razmerje. Ko ti pridejo, pozove seveda najstarejšega, drugi zunaj stoječi so pa rekli, naj naredijo pogodbo skupno, z vsemi viničarji obenem. Na to ni privolila. Ko so bile pogodbe spisane, jih je silila, naj podpišejo. Oni tega niso hoteli, ampak so izrekli željo, da prej pregledajo, če jim bo ugajalo in da podpišejo pozneje. In ker ni bila v skladu z Uredbo o viničarskem redu, je viničarji niso hoteli podpisati. Zato jih kliče drugi in ker je bila zima, jih je pač zeblo, v sobo jih pa ni pustila, pridejo tretjič in najbolj klečeplazen viničar je naredil pogodbo in obračun za od 1. 1937 naprej. Viničar tako ponižen, ni razumel, da mu je gospa bog ve kake vse prejemke, ki v prejšnjem viničarskem redu sploh niso bile upoštevane, zaračunala tako, da je viničar dolžan okrog 1200 din, čeravno bi morala gospa njemu izplačati okrog 900 din. Zato, viničarji, ne dajmo se voditi za nos, ampak se organizirajmo. Ker le organizacija nas bo ščitila, le ona nam bo pravilno razjasnila vsa vprašanja, ki se tičejo nas viničarjev. Nadalje si zapomnimo vse šafarje, ki so bili prej viničarji in ki govorijo viničarjem, ako vam gospa tropine da zastonj, bo kaznovana. Mi viničarji smo pa trdno pre-

Občni zbor ljubljanskih stavbincev

Ljubljanska organizacija gradbenega delavstva je brezdvomno ena izmed najbolj agilnih organizacij včlanjenih v ZZZ. Ne samo po številu članstva, temveč po vsem svojem delovanju, stremi ta delavna skupina po čim večjih in vidnejših uspehih. Ne oziraje se ne na levo ne na desno gre ta mlada organizacija v premi črti proti cilju, ki si ga je zastavila. In ta cilj je samo eden, to je izboljšanje socialnih razmer gradbenega delavstva. V tem duhu se je vršil v nedeljo v društvenih prostorih 3. redni občni zbor ljubljanskih stavbincev. Ker sega delokrog ljubljanske organizacije precej ven čez meje Mestne občine ljubljanske, so se tega zasedanja udeležili le nekateri člani, kateri so napolnili društvene prostore do zadnjega kotička. Dve dobri uri so trajala poročila društvenih funkcionarjev, kateri so imeli skrbno pripravljene referate. Bil je to pravi delavski parlament. Sklenjeno je bilo, da bodo poslani resolucije na najvišja mesta. V teh se bo zahtevalo razna izboljšanja socialnih razmer gradbenega delavstva. V prihodnjih številkah bomo prinašali vsebino posameznih referatov, da bodo naši delavci širom Slovenije videli, kakšno je delovanje ljudi, kateri bodo po vsej priliki zastopani v bodoči gradbeni zvezi, katera bo v teh prvih spomladanskih mesecih ustanovljena v Ljubljani.

Tov. Kralj je z mladostno energijo vodil občni zbor ter je bil z viharim aplavzom ponovno izvoljen za predsednika orga-

Mestna hranilnica ljubljanska

JE največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod. --

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe.

Za vse vloge in obveze hranilnice j a m č i

Mestna občina ljubljanska

ričani, da ni zakona, ki bi branil siromaka podpirati ali mu kaj zastonj dati. Zato roko v roki in strujenih vrstah v viničarsko organizacijo in ramo ob rami, da branimo naše pravice napram našim krvosom! Vsi za enega, eden za vse!

nizacije. Vložena je bila samo ena kandidatna lista. Poleg že imenovanega predsednika so bili izvoljeni v ta odbor še sledeči tovariši: I. podpredsednik Vrečar, II. podpredsednik Urbanc, I. tajnik Bitezničnik, II. tajnik Janež, I. blagajnik Mihelič, II. blagajnik Grahovič, odborniki Vlah in Globokar. Nadzorni odbor Logar, Zrimšek in Kralj St. Referent za tisk in propagando Kupic, knjižničar Čač.

Novemu odboru želimo v novem letu obilo uspehov!

ZZD za zaščito zadolženega delavca

§ 248. zakona o izvršbah, da je upniku pravico, da vzame delavcu vse kar zasluži nad 20 din na dan in nameščencu, vse kar zasluži nad 500.— din na mesec. Ker pa v sedanjih težkih časih delavec, ki je zadolžen, posebno če vzamemo družinskega očeta, ne more nikakor shajati z 20.— din, smo naredili vlogo na odločujoča mesta, naj se ta § v toliko spremeni, da se bo delavcu moglo pod izvršbo odvzeti od zaslužka le, ako bo ta zaslužil nad 35.— din na dan in nameščenelec nad 900.— din mesečno. Predlagali smo tudi, naj se pri tem upošteva tudi družina, otroci do 18 let in mora na istega priti po zaslužku vsaj 5.— din dnevno, poleg zgoraj omenjenih 35.— din.

V koliko bo naša akcija uspela, bomo še poročali.

Beleške

Perejo se!

»Delavska pravica« se rada zaleti. To je njena stara pravica. Enkrat se zaleti bolj, drugič manj. Nedavno se je prav pošteno zaletela v svoji gorečnosti za komunizem v borbo katoliškega časopisja proti komunizmu in je posebno gorko ožigosala brošure katoliške akcije, ki jih ta izdaja kot priloge našemu dnevniku časopisju.

»Delavska pravica« je to zaletavost skoraj nato zopet obžalovala in je trdila, da ni hotela napadati brošure, ampak samo njenega pisca, prav za prav samo njegovo razlago papeških okrožnic. V zadnji številki z dne 4. januarja 1940 prinaša zopet dolg članek »še o boju proti komunizmu«, iz katerega se vidi da jim je ta stvar čimdalje bolj nerodna in da jih je spravila v zagato. Iz nje namreč poti ni. V tem članku se razpisujejo kaj brošuri še manjka. Pišejo tako, kakor da se v mali brošuri more rešiti vsa življenjska vprašanja. Vsaj brošure katoliške akcije proti komunizmu bi to storiti morale. Nasvetujejo pa seveda obenem stvari, ki so jih nadaljne brošure katoliške akcije že v precejšnji meri prinesle in tako izpričujejo, da teh brošur v upravi »Delavske pravice« prav nič ne berejo.

JSZ se je povečala za Valanta!

Pred kratkim smo brali, da je Zveza poljedeljskega delavstva stopila v JSZ. To je tista Zveza, ki jo je vodil g. Valant Milan iz Ljubljane in ki ni imela nobenega članstva pa tudi nobenega odbora. Zvezo odbor in članstvo je predstavljal Valant sam. Sklop JSZ je tako porastel za enega člana, ki je zoper JSZ pred nedavnim še pisal brošure in članke.

Rov se je zasul

Roman.

Iz francoščine prevedel Tone Čokan.

DVOJE DELAVSKIH MLADIN

(Nadaljevanje).

»Toda,« je povzel Tišler s trmo v obrazu, kakor pred črnim sklodom, ki ga je treba razbiti udar za udarom. »Ta človek ni vreden prav nič za paženje z lesom, nič za nakladanje premoga... le v nadlego je vsem... Brez, nekoristno drevo, izgubljen človek, ki je kruh drugih... to pa ni več pravično.«

Inženier ni odgovoril. Ludovik Tišler je sklonil glavo, potvorjen pogled je še vedno iskal dokazov.

»In potem Jože!« je nadaljeval čez čas mučne tišine.

Izgovorjeno ime je spremljal zmig ramen.

»Jože?«

»Da, gospod inženier, Jože Kolar, sin plačilnega. On ni eden izmed nas, niti pri delu, ker ni v rovu, niti ne drži z nami, ker niti ne ve, kaj je delavec. Morda ni bil še nikdar v rovu. Njegov oče je plačilni, ta hoče torej priti k nam, podpira Poljanca, nas strahuje, rekoč, da preganjamo bolnika, da politiziramo... kajti jaz sem pristaša Mlade garde, on pa je žosist...«

»Tišler, jaz se ne morem ukvarjati z vašimi stvarmi... Sicer pa vzamete vi vse to prečno... Rudniku je treba miru, skupinam sloge.«

»Ne s tem Jožetom, ki vedno prihaja, da nas tega opominja, pa že ne. Ta apostolček si umišlja, da mu je vse dovoljeno, samo videti bi ga morali. Vodje, nad-delavci, odposlanci, uprava, kaj to. Ne bomo ga več prenašali, gospod inženier. Preveč spominja na očeta, to je dovolj. Teh dveh Kolarjev, gospod inženier, nihče ne ljubi preveč.«

»V začudenje me spravljate, Tišler! Vaš oče se je pritoževal, to vem, vi pa ste samo za to, da grajate Kolarja... Bomo videli... Vi, počakajte tu. Oče Kolar bo vsak čas prišel. Vzeti mora listino z dvojnimi pla-

čami. Zdi se mi, da ne bo kasen... Jaz pa grem k delovodji po obvestilo. Našel ju bom morda skupaj in prišli bomo sodit vaše zanimive zahteve, bomo videli, če je tako hudo...«

Inženier je odšel. Mladi Tišler mu je sledil s svojimi trdimi sovražnimi očmi. Nato pa je z mračnim pogledom preletel ves prostor, kjer se je upal glasno govoriti. Celo samemu se je čudno zdelo, da so besede njegove pritožbe plavale nad temi spisi in da jih je inženier pustil izgovarjati. Porastel mu je ponos radi govornenja pred svojim vodjo, toda gnev, da ga ni poslušal, kot je on hotel, ga je mučil. Oče Kolar bo prišel, to bi bila priložnost, da bi bil še bolj predrzen.

Dolga miza prav blizu njega je bila vsa obložena z listinami, polami, popisanimi papirji in nad vsem denarnica za Jožetovega očeta.

Tišler je dobro poznal to blagoslovljeno denarnico, ki je vsebovala listke plač in denar, ki je sicer tako lahek, a ga je tako težko zaslužiti... Vsi rudarji so jo poznali...

Plačilni, to je dobra služba. Očeta Kolarja so gledali kot moža, ki je bolj spoštovan kot inženier. »Ta je prodanec«, so včasih govorile trde glave. Ni boljši od drugih in gospodar bi se naj čuval očeta in sina, namesto, da ju pusti tako blizu sebe... Ali niso nekoč videli Jožeta šteti plače, njega, ki ni v skupinah... Če bi to vedeli na višjem mestu...

Ko je bil Tišler sam v pisarni, je zopet obudil vsa ta čustva, ki jih je zbiral že dolgo, gledal je debelo denarnico.

»Ne bi bilo preslabo, to bi zaslužila ta dva,« je mrmral med zobmi.

Oči v premogastih očnicah so se vrnile k denarnici iz rujavega telečjega usnja, ki je bila vsa obrabljena od rok. Zakaj je pogled mladega delavca postal tako skriven? Zver, ki je zgrešila svojo žrtev in ki bo kmalu druge zasledovala.

Ko se je inženier vrnil in za njim blagajnik Kolar, je Tišler izginil.

»Bal se je, da bi prišel prepozno v jašek« je rekel Kolar.

»Mogoče... zamudila sva se... A prezirajmo te hujskače, človek bi lahko njihove pritožbe nabral v rožnivenec. Rekel sem jim, da naj z delovodjo uredi svoje prepire. Saj ne bi končali!«

In preko velike pisarne, zelene in mrzle, je inženier naredil kretnjo kot človek, ki čuje drseti proti zemlji vazo, ki je drugim vredna mnogo, njemu pa prav nič...

»Toda, kam sem vendar dal to denarnico?... To je pa že strašno! Pustil sem jo doma. Tecite Kolar, saj sva že itak pozna za pregled.«

ZAMUJEN ODHOD IN POKVARJENO ŽIVLJENJE

Zunaj je prenehalo deževati. Po črno blatnih cestah so hitele skupine delavcev proti zgradbam. Bili so to stari premogarji, ki so imeli ramena kakor opirači v rovu, bili so mladi, močni fantje, ki so govorili glasno in sveže. Trda obličja, težki pogledi, žuljave roke.

Malo so spali, spanje so jim prekinjali tisočeri šumi premogovnikov in cest. Vendar je bilo treba v globine opaževati in vzeti čim prej kramp v roke.

Zvonec pri jašku je dolgo klenkal in zakasneli so tekli proti vходу, ventilator pa je z vso močjo črpal pokvarjeni zrak iz globin.

Vsa pokrajina, raztegnjena v bledem jutru, je odmevala od piskanja kotlov, od drsenja vagončkov, od puhanja strojev. Bilo je kakor udarjanje srca vse te Črne dežele.

Okoli jaška, v katerega se odpravlja Tišler in njegova skupina, so se vršili v kratkem času razneti pogovori. Tišler se je hvalil, da je inženierja o vsem obvestil in da mu je dal čuti, da Poljanca nočejo več.

»Ker oni delajo zanj!« je rekel pred te obraze, ki so ga gledali in se je zdelo, da jim je že nekaj žal. Opravili bodo njegov posel prav tako dobro, ko ga ne bo več tu. »Ga vsaj ne bomo imeli več pod nogami!«

Nek rudar s se kajočim glasom je predlagal: »Za danes ga odslovimo. Bomo vsaj videli, kaj lahko naredimo.«

(Dalje prihodnjč.)